

Regjeringens strategi for samarbeidet med Tyskland

Innhold

Forord	3
Felles verdier	4
Multilateralisme og internasjonalt samarbeid	4
Demokrati, rettsstat og menneskerettigheter	4
Utenriks- og sikkerhetspolitikk	5
Europapolitikk	5
Forsvars- og sikkerhetspolitisk samarbeid	5
Nordområdene	6
Globalt engasjement	7
Grønn omstilling, energi og økonomisk samarbeid	7
Energi, klima og miljø	7
Næringsliv	8
Hav	9
Regionalt samarbeid	9
Trygghet og velferd	10
Helse og omsorg	10
Asyl og migrasjon	10
Innsats mot kriminalitet, ekstremisme og terrorisme	10
Sivil krisehåndtering og beredskap	11
Kunnskap og kultur	11
Forskning og innovasjon	11
Utdanning	12
Kultur	13

Forord

Tyskland er Norges viktigste partner i Europa. Vi deler verdigrunnlag, er tett sammenvevde i det europeiske samarbeidet og nære allierte i NATO. Vi har en sterk gjensidig interesse av et bredt samarbeid.

Norges relasjoner til Tyskland er tuftet på høy grad av tillit, respekt og åpenhet. Vi stoler på hverandre. Vårt samarbeid hviler på en klippefast forståelse av at forpliktende internasjonalt samarbeid garanterer vår frihet, sikkerhet og velferd.

Den første norske Tysklandstrategien kom i 1999. Siden har den blitt jevnlig oppdatert. Denne femte versjonen av strategien uttrykker stor grad av kontinuitet. Samtidig bærer den preg av at Norge og Tyskland etter Russlands fullskala angrep på Ukraina må navigere i et nytt landskap. Jeg er overbevist om at vi må møte utfordringene som en del av et europeisk fellesskap og ikke minst, i tett samarbeid med Tyskland. Målet for denne strategien er å utvikle dette samarbeidet ytterligere, i bredden og dybden, og i takt med endringene i våre geopolitiske, sikkerhetspolitiske og økonomiske rammevilkår.

Strategien fremhever fem hovedtemaer som er viktige for Norge i utviklingen av samarbeidet med Tyskland i årene som kommer: Felles verdier, utenriks- og sikkerhetspolitikk, grønn omstilling og økonomisk samarbeid, trygghet og velferd, og kunnskap og kultur.

Hele regjeringen stiller seg bak strategien. Navet i oppfølgingen av strategien er Tysklandsnettverket som er etablert i den norske sentralforvaltningen, og det tilsvarende Norgesnettverket i Tyskland. Den nordiske dimensjonen er også viktig – samlokaliseringen av de nordiske ambassadene i Berlin gir store muligheter for nordisk-tysk samarbeid på bred front.

Mitt første bilaterale besøk som statsminister gikk til Berlin. Det var ikke tilfeldig. I tiden som fulgte er Europa grunnleggende endret. Norge og Europa møter store utfordringer innen blant annet energiforsyning, grønn omstilling og sikkerhetspolitikk. Vårt nære forhold til Tyskland har i denne tiden vist sin styrke. Vi har funnet løsninger sammen. Vi er minnet på hva vi betyr for hverandre. Også i tiden som ligger foran vil det nære forholdet til Tyskland være avgjørende i vår felles innsats for et trygt Europa bygget på demokratiske verdier.

Jonas Gahr Støre
Statsminister

Felles verdier

En velfungerende internasjonal rettsorden og effektive multilaterale institusjoner danner grunnlaget for norsk frihet, sikkerhet og velferd. Rivalisering mellom stormaktene setter internasjonale institusjoner og spilleregler under sterkt press. Den russiske angrepskrigen mot Ukraina har forsterket den negative utviklingen. I tillegg har det gjennom flere år vært en bekymringsfull utvikling i enkelte europeiske land, hvor valgte myndigheter bevisst svekker demokrati og rettsstat. Dette representerer en trussel mot det europeiske fellesskapet Norge er en del av, en trussel mot sikkerhet og stabilitet. Norge og Tyskland deler en sterk interesse i å motvirke undergravningen av grunnleggende verdier og spilleregler, både i Europa og internasjonalt.

Multilateralisme og internasjonalt samarbeid

Tyskland er en tydelig og sterk partner for Norge i forsvaret av forpliktende multilateral og internasjonalt samarbeid. Vi står sammen om å fremme felles grunnleggende verdier i Europa og internasjonalt. Samarbeidet med Tyskland var sentralt for Norge i forbindelse med vår periode i FNs sikkerhetsråd.

Regjeringen vil:

- Samarbeide aktivt med Tyskland for å fremme respekt for folkeretten og den internasjonale rettsorden.
- Føre en tett dialog med Tyskland om felles tiltak for å styrke og reformere internasjonale institusjoner.

Demokrati, rettsstat og menneskerettigheter

Tyskland og Norge har en sterk interesse i å bevare og videreutvikle det europeiske samarbeidet, basert på felles verdier og spilleregler. Norge vil intensivere samarbeidet med Tyskland for å fremme og forsvare demokratiets kår i Europa. Også i FN og andre multilaterale fora er Tyskland en nær samarbeidspartner, ikke minst for å fremme respekt for menneskerettighetene.

Regjeringen vil:

- Føre hyppige konsultasjoner med Tyskland om hvordan vi best kan hegne om demokrati og rettsstat i Europa.
- Utveksle erfaringer med Tyskland om rettigheter, likestilling og ikke-diskriminering innen rammen av EU/EØS og Europarådet.
- Utvikle felles initiativer med Tyskland for å fremme demokrati, rettsstat og menneskerettigheter globalt.

Utenriks- og sikkerhetspolitikk

Russlands angrepskrig mot Ukraina har endret det sikkerhetspolitiske landskapet i Europa for lang tid framover. Grunnleggende spilleregler i internasjonale relasjoner er brutt på det groveste. Som en konsekvens av aggresjonen har NATO styrket seg som forsvarsallianse og EU har fått større tyngde som sikkerhetspolitisk aktør. Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen befester Tysklands rolle som Norges viktigste partner i Europa. I det utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeidet med Tyskland vil regjeringen prioritere særlig europapolitikk, forsvar, nordområdene og vårt felles globale engasjement.

Europapolitikk

Tyskland er et toneangivende medlemsland i EU som viser stor vilje til dialog og inkluderende samarbeid, på tvers av institusjonell tilhørighet. Samarbeidet med Tyskland danner i mange saker fundamentet for Norges engasjement overfor EU, og for vår deltakelse i konkrete europeiske samarbeidsprosjekter.

Regjeringen vil:

- Fremme norske interesser gjennom dialog med Tyskland når EU utvikler nytt EØS- og Schengenrelevant regelverk.
- Søke tysk støtte til å inkludere Norge i relevante nye initiativer innenfor EUs utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeid.
- Styrke dialogen med Tyskland om utviklingen i samarbeidet mellom EU og andre regioner, særlig Kina.
- Gjennomføre regelmessige møter mellom utenriksministrene, samt på statssekretærnivå og for utenriksråden.
- Gjennomføre årlige europapolitiske konsultasjoner på embetsnivå og videreføre regelmessige konsultasjoner om europeirelaterte tema og regioner, som Vest-Balkan og Sentral- og Øst-Europa.
- Legge til rette for utveksling av ansatte i norsk og tysk utenriksdepartement.

Forsvars- og sikkerhetspolitisk samarbeid

Det er et overordnet mål å styrke sikkerhets- og forsvarspolitisk samarbeid med Tyskland. I kjølvannet av Russlands fullskala angrep på Ukraina gjennomfører Tyskland etterkrigstidens mest omfattende omlegging av landets utenriks- og forsvarspolitikk. Dette skaper ytterligere muligheter for å videreutvikle det tysk-norske forsvarssamarbeidet.

Regjeringen vil:

- Gjennomføre årlige sikkerhets- og forsvarspolitiske konsultasjoner med Tyskland, og videreføre regelmessige konsultasjoner på embetsnivå om prioriterte fagfelt, som samarbeid i NATO og med EU, materiellutvikling, operativ virksomhet, nedrustning og ikke-spredning, cyberspørsmål og eksportkontroll, samt fagmilitære konsultasjoner på grenstabsnivå.
- Videreutvikle det praktiske militærsamarbeidet mellom Norge og Tyskland om operasjoner og aktiviteter i norske interesseområder, herunder oppfølging av felles initiativ for beskyttelse av undersjøisk kritisk infrastruktur.
- Legge til rette for regelmessig trening og øving av tyske luft-, sjø- og landstridskrefter i Norge for å opprettholde evnen til å samarbeide militært og for å styrke bevisstheten om sikkerhetssituasjonen i nord.
- Fremme teknologi- og industrisamarbeid med Tyskland gjennom konkrete bilaterale og multilaterale materiellprosjekter, inkludert gjennom Det europeiske forsvarsfondet.
- Utnytte potensialet for felles materiellinnkjøp/-oppgradering, utdanning, prosedyrer og logistikk, og utvikle det maritime samarbeidet.
- Sikre god informasjonsutveksling, blant annet gjennom å utplassere norske liaisonoffiserer i Tyskland, og tyske liaisonoffiserer i Norge, og tilrettelegge for sikker kommunikasjon.
- Videreutvikle kunnskapen både på norsk og tysk side gjennom å sende norske elever til tyske kompetanse- og utdanningsinstitusjoner (minst en elev i hvert generalstabskurs), og tilby tilsvarende ordninger for Tyskland i Norge.
- Styrke norsk-tysk samarbeid og koordinering av globale initiativer om kvinner, fred og sikkerhet, og mot seksualisert vold i konflikt.

Nordområdene

Nordområdene forblir regjeringens viktigste strategiske satsningsområde. Russlands angrep på Ukraina understreker den sikkerhetspolitiske betydningen av et robust Nord-Norge og bosetting i nord. Regjeringen har som mål at Nordområdene skal bli sentrum for bærekraftig energi, teknologi og mat. Utviklingen av grønn teknologi og energi i nord kan bidra til å nå målene i Europas grønne giv. Tyskland er en sentral partner på områder som skipsfart og energi, samt innen forskning og miljø.

Regjeringen vil:

- Utvikle norsk-tysk dialog om nordområdene, gjennom blant annet å fremme politiske kontakter, embetskonsultasjoner, næringslivsarrangement og forskningssamarbeid, inkludert med Det tyske Arktis-kontoret ved Alfred Wegener-instituttet.
- Ta initiativer for å styrke kompetansen i Tyskland om Arktis og norske nordområder.

Globalt engasjement

Tyskland er en sentral partner for Norge i internasjonalt utviklingssamarbeid. Samarbeidet omfatter blant annet global helse og utdanning, næringsutvikling, klima og sikkerhet, beskyttelse av sivile, fredsdiplomati, likestilling, inkludering av kvinner samt bekjempelse av ulovlig kapitalflyt. Vi har også gode erfaringer fra samarbeid om humanitær bistand, kriseforebygging, stabilisering og post-konflikt-rehabilitering.

Regjeringen vil:

- Ta initiativ til regelmessig dialog på embetsnivå og til norsk-tyske initiativer på prioriterte områder, som global helse og utdanning, matsikkerhet, tropisk skog, likestilling, fred og forsoning, næringsutvikling og jobbskaping, bekjempelse av ulovlig kapitalflyt og for å fremme bedre rammevilkår for humanitære aktører.

Grønn omstilling, energi og økonomisk samarbeid

Behovet for grønn omstilling har ført til en ny giv i norsk-tysk energi- og industrisamarbeid. Norge er eneste nettoeksportør av olje og gass i Europa, og dette er et svært viktig bidrag overfor Tyskland i tiden fremover. Bortfallet av russisk rørledningsgass til Europa fra 2022 har økt betydningen av Norge som gassleverandør, men det grønne skiftet gjør også Norges som samarbeidspartner innen fornybar energi viktigere. Tyskland er potensielt et viktig marked for norske grønne produkter og teknologi på områder som batterier, hydrogen, CCS og løsninger for prosessindustrien. Ved siden av å videreføre et fremtidsrettet energi- og industripartnerskap, vil regjeringen også prioritere hav- og næringslivssamarbeid i bredt.

Energi, klima og miljø

Norge er en stabil og sikker leverandør av energi til det tyske markedet, og Norge og Tyskland har etablert en langsiktig og strukturert dialog på industri- og energifeltet. Etter den kraftige reduksjonen av gassforsyninger fra Russland er Norge nå den største gassleverandøren til Tyskland, og spiller dermed en avgjørende rolle i Tysklands energiforsyning. Som del av den grønne omstillingen i Norge har regjeringen etablert et strategisk industripartnerskap med EU, Grønn Allianse. Tyskland er en av våre viktigste partnere i dette arbeidet. Målet er å nå det langsiktige temperaturmålet angitt i Parisavtalen, utvikle nye grønne næringer og arbeidsplasser, samt styrke energisikkerhet og ressursutnyttelse i en mer sirkulær økonomi.

Regjeringen vil:

- Omsette i praksis det strategiske partnerskapet med Tyskland om klima, fornybar energi og grønn industri. Næringsliv og bransjeorganisasjoner i begge land skal delta videre i partnerskapet og oppfølgingen av dette.
- Legge til rette for at Norge fortsatt skal være en langsiktig og pålitelig leverandør av olje og gass til Tyskland.
- Følge opp erklæringen om hydrogensamarbeid med Tyskland basert på en stegvis og industridrevet tilnærming.
- Videreutvikle samarbeidet med Tyskland om havvindprosjekter og kraftmarkedet.
- Fortsette samarbeidet med Tyskland innen CCS, og etablere verdikjeder for lagring av CO2 på norsk sokkel.
- Fortsette dialogen om energi-, klima- og miljøteknologi.
- Videreutvikle samarbeidet med Tyskland om andre relevante grønne verdikjeder og sektorer, herunder innenfor batterier, prosessindustri, bærekraftige råvarer og grønn skipsfart.
- Videreføre tett samarbeid på klima og skog, med felles satsinger i tropiske skogland, på avskogingsfrie forsyningskjeder og urfolks rettigheter. Videreføre samarbeidet om bærekraftig skogforvaltning og utvikling av grønn økonomi.

Næringsliv

Tyskland har Europas største økonomi og er et viktig marked for norske bedrifter. Tyskland er også en av verdens største eksportører. Dette åpner for samarbeid med Norge inn til andre markeder, som del av globale verdikjeder.

Regjeringen vil:

- Støtte norsk næringslivs satsning på det tyske markedet gjennom det eksportrettede virkemiddelapparatet, inkludert profilering av norsk sjømat og Norge som reisemål.
- Følge opp arbeidet med norsk og tysk næringsliv i tråd med intensjonene i de politiske erklæringene innenfor energi- og industridialogen.
- Bidra til å bygge og vedlikeholde nettverk mellom norske og tyske bedrifter, klynger samt forsknings- og utviklingsmiljø.
- Fremme Norge som vertsland for tysk kraftkrevende industri, for eksempel batteriproduksjon, materialgjenvinning av brukte batterier og ny teknologi for lavutslippsdrivstoff.
- Fremme norsk teknologi som bidrag til den omfattende digitaliseringen av det tyske samfunnet.
- Bruke mulighetene det militære materiellsamarbeidet gir norsk næringsliv, særlig ubåt- og missilavtalene.

- Bidra til gode transportmuligheter for gods og passasjerer mellom Norge og resten av Europa, på vei, bane og sjø, gjennom dialog og samarbeid med tyske myndigheter.
- Videreføre regelmessig dialog med Tyskland om økonomi (den norsk-tyske europapolitiske og økonomiske kommisjonen) og landbruk (norsk-tysk kommisjon for jordbruk og skogbruk).

Hav

Hav står sentralt i tysk miljø- og klimapolitikk, og den tyske maritime sektoren er blant verdens største. Det er et bredt samarbeid mellom norske og tyske aktører om energispørsmål, forskning og innovasjon og industriell utvikling knyttet til havet.

Regjeringen vil:

- Søke tysk støtte til å gjennomføre Havpanelets handlingsplan, spesielt bærekraftig havforvaltning.
- Samarbeide med Tyskland for å få på plass robuste reguleringer for utvinning av havbunnsmineraler basert på høye miljøstandarder og føre-var-prinsippet i regi av Den internasjonale havbunnsmyndigheten.
- Samarbeide med Tyskland for å forhandle frem en ambisiøs, global, folkerettslig bindende avtale mot plastforsøpling og om økonomiske bidrag til dette, bl.a. gjennom FNs miljøprogram og Verdensbankens flergiverfond PROBLUE.
- Videreføre det omfattende havforskningsarbeidet mellom Norge og Tyskland.

Regionalt samarbeid

Tysklands føderale grunnlov gir store fullmakter til delstatene og gir et godt grunnlag for samarbeid på regionalt nivå mellom Norge og Tyskland. I første rekke er dette et samarbeid mellom Østlandssamarbeidet og de nordlige delstatene Schleswig-Holstein, Hamburg, Mecklenburg-Vorpommern, Bremen og Brandenburg.

Regjeringen vil:

- Videreutvikle det regionale samarbeidet i Østersjøregionen og Nordsjøregionen med Tyskland, og i samarbeid med KS, kommuner og fylkeskommuner.
- Fremme norsk-tysk samarbeid innenfor rammen av EUs Østersjøstrategi på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.
- Samarbeide tett med Tyskland innenfor rammen av Østersjørådet.

Trygghet og velferd

Våre samarbeidsordninger med EU og samspillet med nærstående land som Tyskland er forutsetninger for trygghet og velferd i Norge. Dette blir særlig tydelig i krisetider og når vi står overfor store, grensekryssende utfordringer.

Helse og omsorg

Tysklands bidrag til å styrke europeisk helseberedskap- og kriserespons er avgjørende for Europas evne til å takle fremtidige helsekriser. Gjennom korona-pandemien intensiverte Norge samarbeidet med Tyskland, også i en felles nordisk kontekst. Norge og Tyskland har et nært og langvarig samarbeid med høyt ambisjonsnivå for globale helsespørsmål, især gjennom arbeidet i Verdens helseorganisasjon (WHO).

Regjeringen vil:

- Videreutvikle samarbeidet om styrket europeisk helseberedskap og kriserespons, inkludert for tysk og norsk helsenærings bidrag til en åpen strategisk autonomi.
- Sammen med Tyskland bidra til et robust internasjonalt helsesamarbeid basert på multilateralisme og med tyngdepunkt i FN-systemet. Samarbeide om å styrke pandemiberedskap og -respons innenfor rammen av WHO.

Asyl og migrasjon

Tyskland er et viktig samarbeidsland for Norge når det gjelder asyl- og migrasjonspolitikk. Ulike hendelser og utviklingen av migrasjonspolitikk i og utenfor Europa som påvirker både Norge og Tyskland, gjør det både nødvendig og viktig å samarbeide med Tyskland.

Regjeringen vil:

- Videreføre og utvikle det gode samarbeidet med Tyskland om asyl og migrasjon og styrke norsk-tysk erfaringsutveksling om migrasjonsrelaterte spørsmål.

Innsats mot kriminalitet, ekstremisme og terrorisme

Det er et nært politisamarbeid med Tyskland og vi konsulterer jevnlig under forhandlinger om Schengen-rettsakter som gjelder politi, grensekontroll og indre sikkerhet. Samarbeid med Tyskland som et nærstående og viktig europeisk land om innsats mot ekstremisme og terrorisme er sentralt. Det samme gjelder arbeidet for å forebygge og bekjempe ulovlige finansstrømmer.

Regjeringen vil:

- Fortsette det gode, operative politi- og tollsamarbeidet med Tyskland.
- Fremme bilateralt samarbeid, dialog og erfaringsutveksling mellom Tyskland og Norge om radikaliserings, voldelig ekstremisme og terrorisme.
- Fremme felles innsats for å forebygge og bekjempe ulovlige finansstrømmer.

Sivil krisehåndtering og beredskap

Europeisk samarbeid i håndteringen av felles kriser er avgjørende. Det er også behov for tett samarbeid om forebygging og beredskap. Tyskland er en viktig partner for Norge i dette arbeidet.

Regjeringen vil:

- Søke et nærmere samarbeid med Tyskland om aktuelle prosjekter innen sivil krisehåndtering og beredskap gjennom de etablerte samarbeidsarenaene i EU, NATO og i Østersjørådet.

Kunnskap og kultur

Regjeringen vil utvikle Norges utdannings- og forskningssamarbeid med resten av Europa. Regjeringen vil også øke satsingen på å fremme norsk kultur i utlandet som et ledd i kulturløftet og øke satsingen på norsk kultureksport og næringsfremme på det europeiske og globale markedet. Samarbeidet med Tyskland om kunnskap og kultur står sentralt for å nå disse målene.

Forskning og innovasjon

Tyskland er Norges viktigste samarbeidspartner i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, og vi samarbeider nært innenfor rammene av Det europeiske forskningsområdet. Samarbeidet er størst innenfor energi, klima, miljø, transport, mat, helse og digitalisering. Tyskland er en god samarbeidspartner i utviklingen av europeisk forsknings- og innovasjonspolitik og en viktig støttespiller i å fremme norske interesser og rettigheter i samarbeidet.

Regjeringen vil:

- Oppmuntre til tettere samarbeid mellom forskningsfinansierende institusjoner i våre to land, og styrke koblingen mellom forskning og innovasjon i samarbeidet.
- Styrke den strategiske dialogen og samarbeidet på myndighetsnivå om utviklingen av europeisk forsknings- og innovasjonspolitik.
- Utvide samarbeidet gjennom mobilitetsordninger mellom norske og tyske universitet, høyskoler, forskningsinstitusjoner, næringsliv og forskere.
- Støtte norsk-tysk samarbeid innen utdanning, forskning og innovasjon gjennom Horisont Europa, Erasmus+ og Internasjonale partnerskap for fremragende utdanning, forskning og innovasjon.
- Styrke forskningssamarbeidet om havforskning i oppfølgingen av FNs havforskningstiår.
- Videreutvikle samarbeidet mellom tyske og norske forsknings- og innovasjonsmiljøer på metoder for langsiktig strategisk politikkutvikling (political foresight/ Zukunftsforschung).
- Legge til rette for utveksling av ansatte mellom forskningsråd og departementer i Norge og Tyskland.

Utdanning

Gitt Tysklands rolle som Norges viktigste samarbeidspartner på flere samfunnsområder er det viktig å øke kompetansen i tysk språk samt kunnskapen om tysk kultur og samfunnsliv i Norge. Tyskland er en nær samarbeidspartner og viktig støttespiller i etableringen av Det europeiske utdanningsområdet, så vel som Erasmus+ og i Bologna-prosessen.

Regjeringen vil:

- Formidle betydningen av Tyskland som Norges viktigste partner i Europa og viktigheten av å kunne tysk språk som grunnlag for en bred Tysklandskompetanse.
- Fremme mobilitet og samarbeid mellom norske og tyske utdanningsinstitusjoner på alle utdanningsnivå og utdanningssektorer inkludert gjennom samarbeidsprogrammer som Erasmus+. Det skal tilrettelegges for flere samarbeidsprosjekter som skaper tettere koblinger mellom høyere utdanning, forskning, innovasjon og samfunnet for øvrig.
- Støtte norske kommuner og fylkeskommuner som ønsker å styrke tyskundervisningen i grunnsopplæringen.
- Etablere flere samarbeidsavtaler mellom norske og tyske skoler, og forenkle godkjenningsprosessen for norske elever som tar utdanning i Tyskland.
- Bruke «Ordningen for Norges kunnskap i utlandet» til å styrke skandinaviskmiljøene ved tyske universiteter, og bidra til internasjonalisering av norsk

høyere utdanning gjennom å rekruttere tyske studenter i norsk språk, litteratur og kultur til studie- og forskningsopphold i Norge.

- Videreføre det norske «Henrik Steffens-professoratet» i norsk-tysk kulturhistorie ved Humboldt-universitetet i Berlin, og tilskuddet til den norsk-tyske Max Tau-skolen i Oslo.

Kultur

Tyskland er et viktig eksportmarked for norsk kulturell og kreativ næring, og en innfallsport til det internasjonale kulturmarkedet. Tyskland er dessuten en sentral arena for norske kunstnere, og bidrar til å internasjonalisere den norske kunstscenen. Et tydelig kulturelt nærvær styrker Norges generelle omdømme i landet. Norges deltakelse i EU-programmet Kreativt Europa gir mulighet for økt tysk-norsk kultursamarbeid.

Regjeringen vil:

- Øke kultureksporten til Tyskland gjennom spissede markedssatsinger og bransjetreff, og øke etterspørselen etter norske kulturuttrykk, kunstnere og kulturarbeidere gjennom støtteordninger og presse-/ekspertbesøk.
- Styrke samarbeidet mellom norske og tyske kulturinstitusjoner, og legge til rette for norsk kulturs deltagelse på de viktigste kunstarenaene i Tyskland.

Utgitt av: Utenriksdepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no
Publikasjonskode: E-1023 B

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon 02/2024